

- адаптування до нової життєвої ситуації через активізацію сильних сторін особистості, самореалізацію у військовій діяльності чи творчості, розширення кругозору та світогляду, подолання екзистенціальних проблем.

- допомога в аналізі проблем сімейного спілкування, виявлення конфліктогенних зон, знаходження альтернативних шляхів виходу та прийняття рішень.

- оцінка ефективності проведених заходів психологічної реабілітації.

Висновок: В умовах постійного зростання числа учасників бойових дій, проведення комплексу заходів з відновлювального лікування і подальшої соціальної інтеграції ветеранів антитерористичної операції в суспільство повинно бути одним із пріоритетних напрямків соціальної політики держави, реалізація лікувально-діагностичних, психопрофілактичних та реабілітаційних заходів для цього контингенту виходить за межі компетентності самих лише психіатрів і може бути дієвою за умови об'єднання зусиль різних фахівців.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИНФОРМАЦИИ ПРИ УПРАВЛЕНИИ КРИЗИСНЫМИ СИТУАЦИЯМИ

Г. Зубрицкая

Ягеллонский университет, Краков, Польша

Еще в 1976 году Thomas P. Ron в своем отчете «Weapon Systems and Information War», подготовленном для корпорации Boeing, писал: «информационная инфраструктура является ключевым аспектом американской экономики и в то же самое время она является самой уязвимой целью как в военное, так и в мирное время». По прошествии двух десятилетий информационные технологии прочно вошли в сферу борьбы и привели к ситуации когда «туния кремния в компьютере может дать результат больший, чем тонна урана»¹.

В настоящее время мы являемся свидетелями стремительного формирования нового информационного пространства, основанного на современных технологиях и коммуникациях. Данное пространство уже сейчас является международным доменом торговли и коммуникации и оказывает существенное воздействие на ключевые элементы национальной безопасности любого государства. Усиление позиций стран в информационном пространстве ведет к усилению ее традиционных элементов национальной безопасности в дипломатии, военной и экономических областях.

Новое информационное пространство имеет существенные особенности. В первую очередь это касается стоимости доступа к нему. Во-

---

¹ Hilary and Moshovitis Poole. The Internet: A Historical Encyclopedia. Chronology, ABC-CIO. Т. 3, p. 153.

вторых, информационное пространство во многом контролируется не столько государством, сколько корпорациями, организациями и даже отдельными личностями. В-третьих, информационное пространство не имеет размерности и, в отличие от ограниченных своей естественной физической средой наземного, воздушного и водного пространств, постоянно расширяется.

При всем этом, сама информация уже не играет доминирующей роли в информационном пространстве. Безусловно, полная и достоверная информация по-прежнему имеет решающее значение при принятии решений. Однако, в информационном противоборстве, на первый план выступают средства и способы, которые многократно усиливают воздействие информации, способны обеспечить достижение поставленных целей в сжатые промежутки времени на значительном пространстве. Основами ведения противоборства в информационном пространстве с успехом выступают принципы стратегии, сформулированные еще в VI веке до н. э. китайским полководцем Sun Tzu ²:

- все войны основаны на обмане;
- если можешь атаковать, показывай противнику, что не способен;
- если обладаешь силой, показывай противнику, что слаб;
- если ты рядом, заставь поверить, что ты далеко;
- если ты далеко, заставь поверить, что ты рядом.

В кризисных ситуациях информационное пространство играет основную решающую роль, так как возникает особая необходимость поддержки информационного потока, выдержанного в выгодном для организации свете. В то же время эта необходимость не может служить оправданием для любого искажения фактов или нелегальных способов манипуляции общественным сознанием. Освещение событий с позиций организации – это неотъемлемый элемент стратегии защиты и восстановления репутации организации во время кризисной ситуации. При этом, последствия любой кризисной ситуации напрямую зависят от своевременности правильной оценки обстановки и принятых решений на каждом из его этапов.

В общем случае, кризисная ситуация это переломный момент, который может привести как к положительным, так и негативным последствиям. Кризисные ситуации могут иметь различные причины³:

- политические (дестабилизация политической обстановки, акции протеста, забастовки);
- военные (агрессия, развязывание боевых действий, терроризм);
- экономические (кризисы внутреннего и внешнего характера, инфляция, падение биржевых котировок, колебание обменных курсов);
- технические (техногенные аварии, сбои функционирования

---

² Sun Tzu. The Art of War: The Original Treatise on Military Strategy. Paperback.

³ Pacek P. (2018). „Military and non-military aspects of security of Poland”, Science and Technology of the Air Force of Ukraine, No. 4(33), pp. 107-118. doi: 10.30748/ntps.2018.33.14.

объектов инфраструктуры);

– природные (катаклизмы, стихийные бедствия, эпидемии опасных заболеваний).

Результаты исследований свидетельствуют, что в большинстве случаев в кризисных ситуациях люди формируют мнение и принимают решения на основе своих чувств и интерпретаций представлений по проблемам, которыми они обусловлены⁴. Соотношение эмоционального восприятия людей в зависимости от причин кризисных ситуаций и их личного уровня участия в них предоставлено на рис. 1.

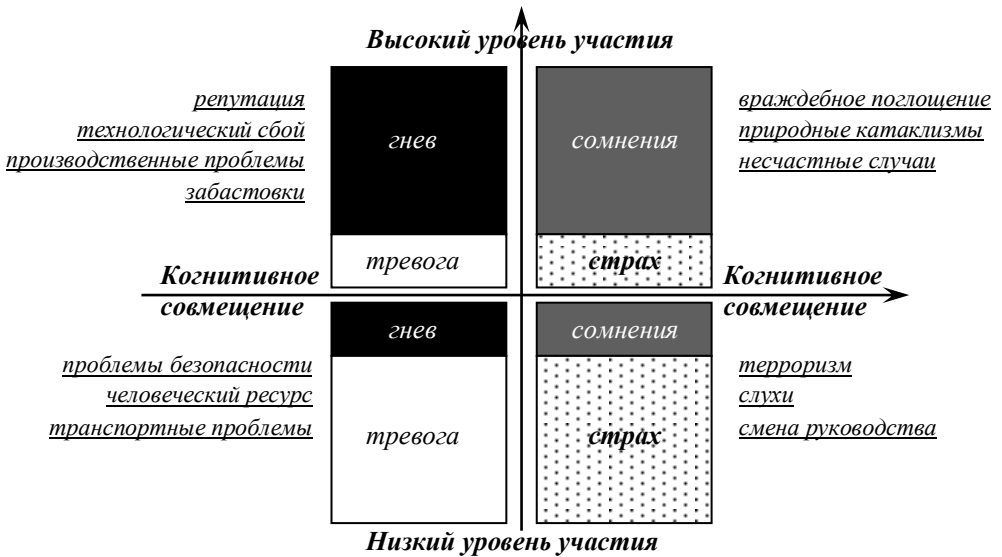

Рис. 1. Соотношение эмоций в зависимости от причин кризисных ситуаций и уровня участия

Основными принципами предоставления информации при управлении кризисными ситуациями являются⁵:

– анализ кризисной ситуации, выявление настоящих и потенциальных угроз;

– честность и открытость сообщений, содержащих информацию о реальном положении дел, причин возникновения кризиса и возможных негативных последствий, мерах по противодействию кризису и нейтрализации негативных последствий;

⁴ Liu B.F., Austin L. and Jin Y. (2011). „How publics respond to crisis communication strategies: The interplay of information form and source”, *Public Relations Review*, No. 37(4), pp. 345–353. doi: 10.1016/j.pubrev.2011.08.004.

⁵ Lippitt G. (1982). „Organization renewal”, Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

- высокая степень ответственности в рамках урегулирования;
- постоянная коммуникация с заинтересованными группами;
- выступления руководства, демонстрирующих потенциал организации и наличие всех необходимых ресурсов для успешного преодоления кризиса.

Указанные принципы и психологические аспекты предоставления информации при управлении кризисными ситуациями являются предметом обсуждения доклада предлагаемого автором.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

О.Ю. Черниш,

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Гібридна війна, що ведеться проти України, є головною загрозою національній безпеці та суверенітету України. Вона підриває політичну, економічну і соціальну стабільність держави, призводить до численних людських жертв.

Сучасна війна – це війна цінностей, війна моральностей, війна за громадську думку та емоції, війна, що використовує інформацію як зброю. Дезінформація, пропаганда, фейки, вербальне озброєння та роззброєння, лінгвістична агресія та лінгвістичний збиток, інформаційне гетто, мова ворожнечі тощо – це елементи воєнного протистояння.

Інформаційні виклики сьогодення стають дедалі агресивнішими та жорстокішими. Бурхливий розвиток інформаційних технологій призводить до їх використання з метою маніпуляції поведінкою людства, його управлінням в цілому. Для опору ворожій пропаганді, захисту населення України і особового складу Збройних Сил від негативного ПІВ необхідно мати чітке розуміння природи й характеру цього конфлікту.

Сучасний етап науково-технічного розвитку, інформатизація всіх сторін громадського життя породили справжню революцію у військовій справі. Інформація стала чинником, здатним не лише спровокувати військовий конфлікт, але й призвести до поразки у війні. Інформаційно-психологічна боротьба стала обов'язковою складовою збройної боротьби.

Вирішення і досягнення своїх геостратегічних цілей, забезпечення безпеки, суверенітету і територіальної цілісності вирішується здебільшого в боротьбі на інформаційному полі. Основні завдання інформаційно-психологічних операцій:

- у мирний час: дестабілізація суспільно-політичної обстановки в державі; деморалізація народу й армії; внесення розбрату між політичними силами, створення передумов соціального вибуху;